

MONITOR CHIŃSKI

WRZESIEŃ 2018

„Monitor Chiński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Chinach, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie Europy Środkowej oraz działania zagraniczne chińskich władz lokalnych w prowincji Syczuan. Monitor opracował dr Bartosz Kowalski – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHIŃSKI

WRZESIEŃ 2018

I. WYDARZENIA SZCZEBŁA CENTRALNEGO

3-4 września: szczyt Forum Współpracy Chiny-Afryka (FOCAC) w Pekinie. Przewodniczący Xi Jinping zapowiedział, że Chiny rozszerzą wartość projektów w Afryce o 60 mld USD. W ramach nowej architektury finansowej ChRL przeznaczy 15 mld USD na granty i pożyczki nieoprocentowane; 20 mld USD w formie linii kredytowych; 10 mld USD na specjalny fundusz rozwoju; 5 mld USD na fundusz finansujący import z Afryki oraz co najmniej 10 mld na inwestycje w ciągu 3 lat. Trzema nowymi członkami FOCAC zostały Gambia, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca oraz Burkina Faso.

Przed rozpoczęciem szczytu prezydent Nigerii Muahmmad Buhari i Xi Jinping wzięli udział w podpisaniu umowy w sprawie ICT pomiędzy nigeryjskim NICTIB i Huawei. Projekt o wartości 328 mln USD finansowany jest z kredytu chińskiego EXIM Banku. Nigeria rozważa obecnie przyjęcie chińskiego juana jako waluty rezerwowej. Dwa miesiące po podpisaniu swapu walutowego z Chinami o wartości 2,5 mld USD, władze Nigerii zaczęły rozważać rozliczanie się z chińskimi kontrahentami bezpośrednio w RMB (aby uniknąć kosztów przewalutowania). Działanie to jest spowodowane przede wszystkim postępującym od 2015 r. spadkiem nigeryjskiej waluty wobec amerykańskiego dolara w związku ze spadkiem cen ropy na świecie. Zamiar wprowadzenia juana jako waluty rezerwowej zgłaszają też inne państwa afrykańskie.

10 września: rekordowa nadwyżka handlowa Chin z USA. Pomimo nakładanych przez administrację Donalda Trumpa ceł, według chińskich danych, Chiny odnotowały w sierpniu rekordową nadwyżkę handlową z USA: 31,05 mld USD. W stosunku rocznym eksport Chin do USA zwiększył się o 13,2% (w ujęciu z lipca odpowiednio 28,09 mld USD/11,2%). Z kolei import z USA do Chin wzrósł w sierpniu o zaledwie 2,7%, choć miesiąc wcześniej o 11,1%.

WŁOCHY ZACIEŚNIAJĄ RELACJE Z CHINAMI

We wrześniu Włochy podpisały memorandum o współpracy z prowincją Syczuan. Rząd Giuseppe Contego przygotowuje się również do oficjalnego przyłączenia Włoch do inicjatywy „Pasa i Szlaku”. Jako pierwszego państwa z G7. Zamiar ten stoi w sprzeczności z działaniami poprzedniego rządu w Rzymie, który wspólnie z Francją i Niemcami pracował nad mechanizmem sprawdzania chińskich inwestycji w europejskie sektory strategiczne i infrastrukturę krytyczną. Zbliżenie Włoch z Chinami osłabi również, konkurencyjną wobec Pasa i Szlaku, nową europejską inicjatywę finansowania inwestycji infrastrukturalnych i łączności między Europą i Azją.

18 września: Trump uderza w Chiny nowymi cłami. W poprzedniej, sierpniowej rundzie wojny handlowej, Waszyngton nałożył na Pekin 25% cła o wartości 16 mld USD, a Chiny odpowiedziały symetrycznymi taryfami na produkty amerykańskie. Wrześniowa runda nałożyła 10% stawki celne na towary z Chin warte 200 mld USD (znacznie szerszy zakres od dotychczasowych produktów rolnych i hi-tech), a od stycznia 2019 r. wzrosną do 25%. Chiny mają w tym względzie ograniczone pole manewru ponieważ import z USA wynosi 130 mld USD (w drugą stronę ponad 500 mld USD). Gdyby Pekin zdecydował się jednak na retorsje (zapowiedziane przez ministerstwo handlu), Trump zaanonsował dodatkowe cła na import o wartości 267 mld USD.

18 września: stan Michigan przekierowuje kanały współpracy z Chinami. Wobec narastającego między USA i Chinami antagonizmu na tle handlowym, jednostka administracyjna szczebla stanowego podjęła współpracę z ministerstwem nauki i technologii ChRL. Według oficjalnej relacji, na spotkaniu w Pekinie gubernator Rick Snyder i minister Wang Zhigang pomijali temat wojny handlowej, koncentrując się na technologii, zwłaszcza w zakresie produkcji pojazdów autonomicznych. Współpraca Michigan z Chinami obejmuje również technologie mobilne, rolnictwo i turystykę.

19 września: UE inicjuje politykę łączności infrastrukturalnej między Europą i Azją. Pozyskiwanie środków na tworzenie sieci transportowych, energetycznych i cyfrowych, ma być uzależnione od transparentności projektów, przestrzegania zasad konkurencji (otwarte procedury przetargowe i promocja *good governance*), a budowana sieć infrastrukturalna zrównoważona finansowo i środowiskowo. Chociaż Chiny nie są w tym kontekście wymieniane wprost, to strategia unijna wydaje się być przed wszystkim odpowiedzią na Pas i Szlak. Zarówno w odniesieniu do mechanizmów finansowania projektów, jak i warstwy normatywnej.

22 września: wstępne porozumienie między Watykanem i ChRL w sprawie nominacji biskupów. Według zawartego układu, papież uzna chińskich biskupów nominowanych uprzednio przez Pekin bez aprobaty Watykanu (poddanych ekskomunice). W zamian Stolica Apostolska ma uzyskać prawo głosu przy wskazywaniu biskupów i możliwość wetowania kandydatur wysuwanych przez Patriotyczne Stowarzyszenie Katolików Chińskich *ergo* władze ChRL.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

31 sierpnia: chińskie Zijin Mining inwestuje w serbskiego producenta miedzi. Wg ministra górnictwa i energii Aleksandra Antica, w zamian za 63% udziałów w kompleksie górnictwo-hutniczym RTB BOR, strona chińska zainwestuje 1,26 mld USD, zobowiązując się m.in. do pokrycia 200 mln USD długu i utrzymania 5 tys. miejsc pracy

w serbskim kompleksie oraz zainwestowania 135 mln USD w ochronę środowiska i 320 mln USD w otwarcie nowej kopalni miedzi. W przetargu Zijin przebił ofertę rosyjskiego U-Gold. Obecnie RTB BOR wytwarza 0,8% serbskiego PKB, w pierwszej połowie 2018 r. wyeksportowało 15 tys. ton miedzi, z przychodem 107 mln USD oraz sprzedało miedź za blisko 31 mln USD na rynku wewnętrznym. Czy polskiej KGHM wyrośnie zatem rywal w eksporcie na rynek chiński?

1 września: wyprzedaż CEFC w Czechach. Największy chiński inwestor nad Wełtawą firma CEFC, która popadła w kłopoty po zatrzymaniu jej szefa Ye Jianminga w lutym br. (pomimo tego nadal pełniącego funkcję doradcy prezydenta Zemana), negocjuje sprzedaż czeskich aktywów państwowemu konglomeratowi CITIC. W portfelu inwestycji znajdują się nieruchomości, klub piłkarski Slavia Praga, browar Lobkowicz oraz TV Barandov, które CITIC kupi z 44% upustem za 980 mln USD (zamiast 1,75 mld USD). Działalność CEFC, którego ryzykowne inwestycje wymieniane są w jednym rządzie z podobnymi działaniami konglomeratów Anbang i HNA, zmusiła władze ChRL do stanowczej reakcji, którą jak ocenia Brock Silvers z szanghajskiego Kaiyuan Capital „wynika nie tylko z czysto gospodarczych względów, ale ma również podłoże polityczne”.

3 września: TCL otwiera w Polsce centrum badawcze. Firma, będąca właścicielem m.in. BlackBerry, Alcatel, Thomson, Palm i trzecim producentem telewizorów na świecie, otworzy w Warszawie centrum badawczo-rozwojowe, którego priorytetem będą prace nad sztuczną inteligencją. Bartosz Biskupski, szef TCL Research Europe, w rozmowie z "Rzeczpospolitą" stwierdził, że laboratorium "ma realizować projekty związane m.in. z rozpoznawaniem i rozumieniem mowy czy analizą obrazu. Chodzi o nowe funkcjonalności, ułatwiające interakcję człowieka z urządzeniami, które będzie można "zaszczepić" w smartfonach, telewizorach, lodówkach czy zmywarkach." TCL chce też rozwijać własne układy scalone zajmujące się sztuczną inteligencją oraz rozwijać analizę Big Data. Warszawska placówka będzie 27. jednostką badawczą TCL, największą poza Chinami. TCL w działach rozwoju i badań zatrudnia ponad 7000 osób. Obecnie firma na badania wydaje poniżej 1 mld USD (kilka procent przychodów).

3 września: chiński Stecol Corporation nie zbuduje kolejnego odcinka zakopianki. Stecol budowę odcinka DK47 (Rdzawka-Nowy Targ) o długości 16 km wyceenił na 706,24 mln zł. O 165 mln zł mniej od konkurentów. Jednak już podczas rozpatrywania ofert Andrzej Adamczyk, minister infrastruktury, przypomniał, że podlegają one badaniu. Krajowa Izba Odwoławcza (KIO) sprawdzała czy przypadkiem nie zaproponowano rażąco niskiej ceny i zostały uwzględnione wszystkie elementy cenotwórcze. Ostatecznie Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wybrała ofertę polskiej firmy Intercor z Zawiercia. Budżet inwestycji zwiększono o 90 mln PLN w stosunku do wcześniej przyjętych kosztów.

6 września: chińska firma wykluczona z kolejnej inwestycji infrastrukturalnej w Polsce. KIO nakazała unieważnić wybór oferty na projekt i budowę drogi ekspresowej S52, tj. Północnej Obwodnicy Krakowa, w której jako najkorzystniejszą wskazano konsorcjum chińskiej firmy Stecol Corporation i Polbud-Pomorze. Teraz oferty trzeba będzie ocenić ponownie, ale pomijając propozycję Chińczyków. KIO powołuje się w swym orzeczeniu na prawo zamówień publicznych, które nakazuje wykluczyć z postępowania oferenta, który przedstawił informacje wprowadzające w błąd zamawiającego. Jednak szczegółów decyzji nie ujawniono. Konsorcjum z udziałem chińskiego partnera złożyło najtańszą propozycję wartą 1,289 mld PLN (jedyną mieszczącą się w budżecie inwestora oszacowanym na 1,339 mld PLN). Oferty firm, które odwołały się od rozstrzygnięcia były odpowiednio na drugim i trzecim miejscu: propozycja konsorcjum na czele z firmą Gulermak jest warta 1,427 mld zł, natomiast Budimeksu i Strabagu 1,471 mld zł.

6 września: miliard złotych straconego VAT i cła na przesyłkach z Chin? Według informacji „Rzeczpospolitej” taką sumę polski budżet państwa traci rocznie z tytułu niepodatkowanych zakupów w e-sklepach i platformach internetowych (głównie w Chinach). Ministerstwo Finansów nie ustosunkowało się oficjalnie do tych kwot. Natomiast Poczta Polska potwierdza, że przesyłek z Chin było w pierwszym półroczu o 15 proc. więcej niż przed rokiem.

17 września: nowy ambasador ChRL w Polsce Liu Guangyuan z wizytą w Łodzi. Pochodzący z prowincji Henan Liu spotkał się z marszałkiem województwa łódzkiego Witoldem Stępnem, z którym omówił relacje łódzko-syczuzańskie, w tym m.in. współpracę między terminalami kolejowymi, misje gospodarcze oraz wymianę kulturalną i akademicką. Delegacja woj. łódzkiego w dniach 18-21 września wzięła udział w 17. West China International Fair – największych targach w Chinach Zachodnich.

18 września: prezydent Aleksander Vucic z wizytą w ChRL. Według przewodniczącego Xi Jinpinga, oparta na tradycyjnej przyjaźni współpraca obu państw konsoliduje się, przynosząc wysoki stopień politycznego zaufania i owocne wyniki współpracy. Co więcej, Xi zadeklarował, że strony wzajemnie wspierają się w zakresie „kluczowych interesów” (*hexin liyi*) i razem działają na rzecz ochrony multilateralizmu i sprawiedliwości międzynarodowej (*guoji zhengyi*). Zadeklarowano również wzmocnienie konwergencji strategii rozwojowych obu państw i współdziałanie w inicjatywie „Pasa i Szlaku”.

26 września: w przyszłym roku ruszy nowe połączenie lotnicze między Chinami i Węgrami. W 2019 r. zostaną uruchomione loty między Szanghajem i Budapesztem, zarówno pasażerskie, jak i cargo. Decyzję o otwarciu drugiego połączenia między obu państwami, szefowie dyplomacji Wang Yi i Péter Szijjártó ogłosili w Nowym Jorku, przy okazji spotkania w czasie sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Nowe połączenie

ma m.in. na celu zwiększenie ruchu turystycznego, przede wszystkim z Chin. W ubiegłym roku Węgry odwiedziło 227 tys. chińskich turystów (wzrost o 34%). W pierwszej połowie br. już 140 tys.

WIADOMOŚCI SYCZUAŃSKIE

10-13 września: sekretarz KPCh w Syczuanie Peng Qihua na chińsko-rosyjskim forum liderów lokalnych we Władywostoku. Oprócz sekretarza Penga w spotkaniach wzięło udział liderzy m.in z Mongolii Wewnętrznej, Liaoningu, Jilinu, Heilongjiangu, Jiangsu, Zhejiangu, Szantungu, Guangzhou oraz 15 rosyjskich gubernatorów. Wśród omawianych obszarów współpracy znalazły się: rozwój obszarów ekonomicznych wzdłuż rzek Jangcy i Wołgi oraz współpracy partnerskich chińskich prowincji (miast) i ich rosyjskich odpowiedników; rozwój wzajemnych połączeń kolejowych i lotniczych oraz wymiany handlowej i inwestycji; pogłębienie wymiany międzyludzkiej, współpracy uczelni wyższych i turystyki. W forum wzięli również udział przywódcy obu państw – Xi Jinping i Władimir Putin.

19 września: Syczuan podpisuje umowę o współpracy z Włochami. MoU w tej sprawie podpisali sekretarz KPCh Peng Qihua oraz wicepremier Luigi Di Maio. Zdaniem Penga, rozwój całkowitego strategicznego partnerstwa między Chinami i Włochami związany jest z doskonałymi relacjami między przywódcami obu państw – Xi Jinpingiem i prezydentem Sergio Matarellą. Strony wyraziły nadzieję, że porozumienie pomoże w rozwoju współpracy gospodarczej, handlowej i edukacyjnej a także wzmocni relacji między rządami lokalnymi.

19 września: spotkanie gubernatora i wicesekretarza KPCh w Syczuanie Yin Li z marszałkiem woj. łódzkiego Witoldem Stępnem. Strony zgodnie zakomunikowały wolę dalszego pogłębiania współpracy, zwłaszcza w obszarze transportu i logistyki. Przy okazji spotkania podpisano porozumienie w sprawie współpracy kulturalnej pomiędzy wydziałem kultury prowincji Syczuan i departamentem promocji i współpracy zagranicznej Łódzkiego. W spotkaniu wziął udział ambasador Wojciech Zajązkowski.

25 września: targi Western China International Fair przyniosły kontrakty o wartości 115 mld USD (788,3 mld RMB). Większość z inwestycji przypadło na organizatora targów – prowincję Syczuan – 736 mld RMB. Pozostali uczestnicy szczebla prowincji, w tym Shaanxi, Mongolia Wewnętrzna, Tybet, Xinjiang i Gansu zawarli umowy o łącznej wartości 52,3 mld RMB. Pięciodniowe targi przyciągnęły 60 tys. przedstawicieli świata polityki i biznesu z 90 państw i regionów świata.

27 września: spotkanie wicegubernatora Syczuanu Peng Yuxinga z doradcą prezydenta Czech Janem Kohoutem. Peng określił współpracę jako szybko się rozwijającą, zwłaszcza w obrębie przemysłu lotniczego (m.in. samolot D6), produkcji samochodów, szkolenia pilotów oraz wymiany kulturalno-edukacyjnej. Również były wicepremier i szef MSZ Czech wyraził nadzieję na rozwój czesko-syczuańskiej współpracy lotniczej, a także relacji siostrzanych między Syczuanem i krajem środkowoczeskim oraz zwiększenia zaangażowania inwestycyjnego syczuańskich firm w Czechach.

III. WIADOMOŚCI Z GUANGDONGU

5 września: dwa lata połączenia kolejowego Kanton-Moskwa. Funkcjonująca w ramach China-Europe Railway nitka, odnotowała przejazd 98 pociągów z towarami o łącznej wartości 621 mln USD. Wśród wysyłanych z Kantonu towarów znajdują się przede wszystkim komputery, elektronika użytkowa, ubrania i buty oraz maszyny. Przejazd trasą przez przejście graniczne w Manzhouli zajmuje 15 dni.

11-12 września: gubernator Guangdongu Ma Xingrui na chińsko-rosyjskim forum liderów lokalnych we Władywostoku. W swoim przemówieniu Ma zwrócił uwagę na doskonały stan relacji chińsko-rosyjskich, które dzięki przywódcom obu państw, są obecnie najlepsze w historii. Gubernator Ma spotkał się z p.o. gubernatora Kraju Nadmorskiego Andriejem Tarasienką i odwiedził port handlowy we Władywostoku.

12 września: lotnisko w Kantonie otworzy 30 nowych połączeń międzynarodowych. Plany na najbliższe trzy lata przewidują uruchomienie 14 połączeń z Europą i USA. Pod względem przepływu pasażerów kantonskie lotnisko Baiyun w pierwszej połowie br. zajmowało 11 miejsce na świecie.

20 września: premier Samoa Tuila'epa Sailele Malielegaoi z wizytą w Guangdongu. Na spotkaniu z samońskim przywódcą, gubernator Ma Xingrui zwrócił uwagę, że Samoa jest jednym z pierwszych wyspiarskich państw Pacyfiku, które nawiązało stosunki dyplomatyczne z ChRL. Strony wyraziły gotowość do dalszego rozwijania współpracy, przede wszystkim w zakresie handlu, rybołówstwa, turystyki i inwestycji.

KOMENTARZ

1. Watykan otwiera się na ChRL. Czołowy krytyk tej politycznej odwilży kardynał Joseph Zen z Hongkongu, określił postępujące zbliżenie mianem „niesłuchanej zdrady” i „oddawaniem trzody w paszczę wilków”. Zdaniem Zena, nawiązanie porozumienia będzie miało tragiczne konsekwencje zarówno dla 12 milionów katolików w Chinach (zwłaszcza kościoła podziemnego), jak i wiarygodności całego kościoła katolickiego, prowadzącego politykę ustępstw wobec ateistycznych Chin, sprawujących całkowitą i często opresyjną kontrolę nad życiem religijnym swoich obywateli.

Porozumienie otwiera drogę do przywrócenia relacji między Stolicą Apostolską i Chinami kontynentalnymi, zerwanych przed władze ChRL przed siedmioma dekadami. Oprócz dylematów natury wizerunkowej i kanonicznej, decyzja przyniesie również poważne konsekwencje międzynarodowe. Dla uznawanego obecnie przez 17 państw Tajwanu, utrzymywanie relacji z Watykanem, ma szczególne znaczenie na gruncie moralnym. Podobnie jak dla czterech katolickich państw z Ameryki Środkowej uznających władze w Tajpej: Nikaragui, Hondurasu, Gwatemali i Belize, którym posunięcie Stolicy Apostolskiej mogłoby ułatwić podjęcie decyzji o zerwaniu oficjalnych relacji dyplomatycznych z rządem w Tajpej.

2. Stany Zjednoczone wyraźnie grają na przeciągnięcie wojny handlowej i spowolnienie gospodarczo-inwestycyjne w ChRL, które ma wzmocnić pozycję Waszyngtonu w rozmowach z Pekinem. W Chinach działania Trumpa odbierane są jako próba wywrócenia stolika: zdestabilizowania chińskiej gospodarki i systemu finansowego, a nie tylko wyrównanie deficytu handlowego. Władze w Waszyngtonie zapowiedziały również utworzenie agencji ds. inwestycji w państwach rozwijających się. Nowo powołana instytucja o profilu *development finance* będzie dysponować budżetem w wysokości do 60 mld USD, który ma zostać wykorzystany do powstrzymywania wpływów Chin w gospodarkach wschodzących.

3. W kontekście Syczuanu i polityki europejskiej wobec Chin zwraca uwagę zmiana postawy Włoch. Szef włoskiego rządu Giuseppe Conte de facto zakwestionował starania poprzedniego premiera Paolo Gentiloniego na rzecz utworzenia paneuropejskiego mechanizmu sprawdzania inwestycji chińskich w sektorach strategicznych i infrastrukturze krytycznej, na rzecz zacieśniania relacji z Pekinem, zarówno na szczeblu lokalnym (MoU o współpracy z prowincją Syczuanem), jak i centralnym. Przedstawiciel włoskiego rządu Michele Geraci, ujawnił, że oba państwa przygotowują memorandum w sprawie objęcia Włoch finansowaniem w ramach „Pasa i Szlaku” w sektorach kolejowym, lotniczym, kosmicznym oraz kulturze. Włochy staną się tym samym pierwszym państwem G7, które oficjalnie przystąpi do chińskiej inicjatywy.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

